

Briselē, 2025. gada 7. martā
(OR. en)

6463/25

SOC 91
EMPL 63
EDUC 49
MI 121
COMPET 124
JAI 285
GENDER 23

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs: Eiropas Komisijas ģenerālsekretāre, parakstījusi direktore *Martine DEPREZ*

Saņemšanas datums: 2025. gada 6. marts

Saņēmējs: Eiropas Savienības Padomes ģenerālsekretāre *Thérèse BLANCHET*

K-jas dok. Nr.: COM(2025) 90 final

Temats: KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI,
EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN
REĢIONU KOMITEJAI
Pasmju savienība

Pielikumā ir pievienots dokuments COM(2025) 90 final.

Pielikumā: COM(2025) 90 final

Briselē, 5.3.2025.
COM(2025) 90 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

Prasmju savienība

Prasmju savienība

Eiropas konkurētspējas priekšrocība ir tās iedzīvotāji. ES labklājības, ekonomikas noturības un unikālās sociālās tirgus ekonomikas galvenais dzinulis ir cilvēkkapitāls. Ir būtiski palielināt produktivitātes pieaugumu, padarot rūpniecības nozares konkurētspējīgākas un inovatīvākas, piesaistīt papildu investīcijas, kā arī izveidot dinamisku vienoto tirgu un uzlabot ekonomisko drošību. Cilvēku izvirzīšana pirmajā vietā un ieguldījumi prasmēs daudzkārt atmaksājas. Ņemot vērā globālo konkurenci par talantiem un darbspējīgā vecuma iedzīvotāju skaita samazināšanos ES, Eiropas konkurētspēja ir atkarīga no uz nākotni vērstām prasmēm, kas veicina ekonomisko, sociālo un teritoriālo kohēziju. Cilvēkkapitāls ir būtisks arī, lai veicinātu sagatavotību un drošību pašreizējā ģeopolitiskajā situācijā.

Lai ES būtu konkurētspējīga un sagatavota nākotnei, tai ir jāatbalsta un jāsagatavo iedzīvotāji, nodrošinot tiem prasmes un kompetences, kas vajadzīgas, lai gūtu panākumus mācībās, darbā un dzīvē, kā uzsvērts ES Konkurētspējas kompasā¹. Eiropas sociālā tirgus ekonomika, kura stingri balstās izglītībā, apmācībā, pētniecībā, inovācijā un demokrātijā, var būt stabils pamats.

1. Problēma: ir vajadzīgs vairāk labāku prasmju

Prasmju savienības² mērķis ir atbalstīt kvalitatīvu, iekļaujošu un pielāgojamu izglītības, apmācības un prasmju sistēmu izstrādi, lai palielinātu ES konkurētspēju. Lai sagatavotu efektīvu un mērķorientētu politiku, šajā kontekstā būtiska nozīme būs uzlabotai prasmju apzināšanai ES līmenī.

Kā uzsvērts M. Dragi³, E. Letas⁴ un S. Nīnistes⁵ ziņojumos, **prasmju trūkums un nepietiekamība, nepietiekams pārveides ātrums un sadrumstalota un neefektīva pārvaldība kavē ES konkurētspēju**. Tie ir šķēršļi produktivitātes pieaugumam un inovācijai, kavējot dekarbonizācijas un digitalizācijas centienus.

1.1. Prasmju trūkums un nepietiekamība

Eiropa nesagatavo pietiekami daudz kvalificētu augstākās izglītības un profesionālās izglītības un apmācības absolventu, kā arī negādā par to, lai pietiekami daudziem cilvēkiem būtu iespējas pilnveidot prasmes vai pārkvalificēties visā darba dzīves laikā. Turklāt globālajā konkurencē par talantiem Eiropai ir grūti kļūt par pievilcīgu galamērķi. Prasmju trūkumu bieži vien visskaudrāk izjūt mazāk attīstītos, attālos un tālākajos reģionos. Cilvēki ar invaliditāti vai ar migrantu izcelsmi

¹ [Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Eiropadomei, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par ES Konkurētspējas kompass \(COM\(2025\) 30 final\)](#).

² Šajā paziņojumā "prasmes" būtu jāsaprot plašā nozīmē. Tās ietver prasmes, zināšanas un kompetences dzīvei, kas ir daudz plašākas par darba tirgum nepieciešamajām prasmēm.

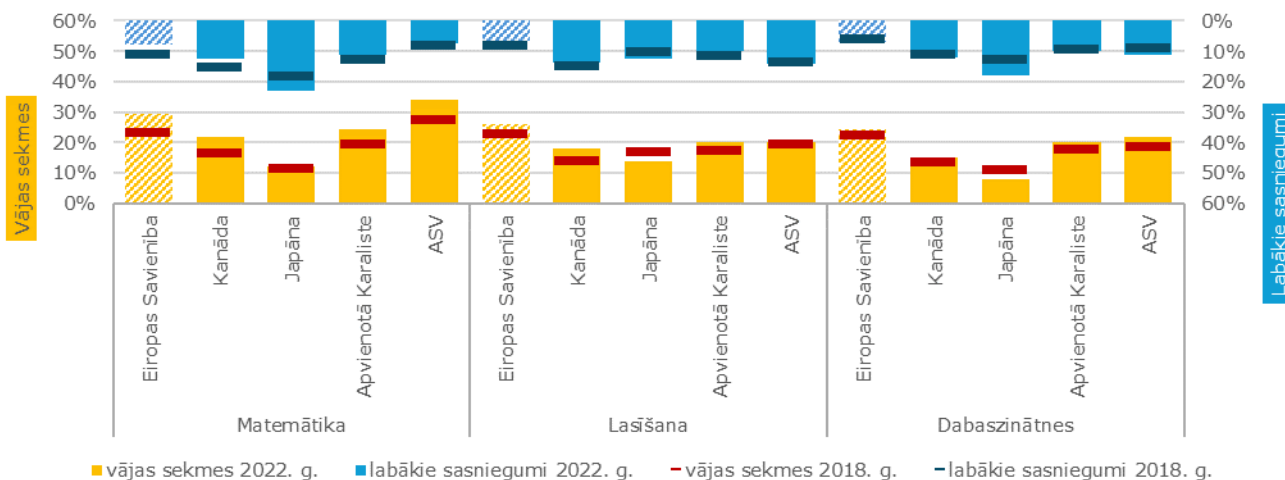
³ Mario Dragi ziņojums "The future of European Competitiveness" (Eiropas konkurētspējas nākotne).

⁴ Enriko Letas ziņojums "Much more than a market – Speed, Security, Solidarity, Empowering the Single Market to deliver a sustainable future and prosperity for all EU Citizens" (Daudz vairāk nekā tirgus – ātrums, drošība, solidaritāte: vienotā tirgus iespēju palielināšana visu ES iedzīvotāju ilgtspējīgas nākotnes un labklājības vārdā).

⁵ Bijušā Somijas Republikas prezidenta Sauli Nīnistes ziņojums Eiropas Komisijas priekšsēdētājas ģipša padomnieka statusā "Safer Together: Strengthening Europe's Civilian and Military Preparedness and Readiness" (Drošāk kopā – Eiropas civilās un militārās sagatavotības un gatavības stiprināšana).

bieži saskaras ar papildu šķēršļiem prasmju attīstīšanā, tādēļ ES darbaspēka potenciāls netiek izmantots.

Skolas solā. Pamatprasmju ziņā Eiropa atpaliek. Kā liecina jaunākie PISA dati⁶, 15 gadus vecu jauniešu sniegums matemātikā, lasīšanā un dabaszinātnēs ir pasliktinājies, turpinot lejupvērsto tendenci. Tāpat gandrīz pusei jauniešu Eiropā trūkst digitālo pamatprasmju.

Avots: Eiropas Komisija, 2024: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d9d9adad-c71b-11ee-95d9-01aa75ed71a1/language-en>.

Profesionālajā izglītībā un apmācībā. Profesionālā izglītība un apmācība (PIA) tradicionāli ir bijusi ceļš uz kvalitatīvām darbvietām un pilnvērtīgu karjeru profesijās, kurās vajadzīgi vidēji kvalificēti darba ņēmēji. Profesionālās kvalifikācijas ir ļoti pieprasītas, jo īpaši tur, kur saglabājas akūts darbaspēka trūkums⁷. Zaļās prasmes ir vienas no daudzajām tik ļoti nepieciešamajām prasmēm, ko iegūst PIA laikā, un tās ir būtiskas sekmīgai zaļās pārkārtošanās īstenošanai un pārejai uz aprites ekonomiku. Kopumā divas trešdaļas profesiju ES, kurās visvairāk trūkst darbaspēka, ir amatniecības profesijas, kurās parasti nepieciešama profesionālā izglītība un apmācība⁸. Darbaspēka trūkums šajās jomās un citās svarīgās nozarēs, piemēram, lauksaimniecībā un zivsaimniecībā, var vēl vairāk pieaugt, jo gados jaunu darba ņēmēju (vecumā līdz 30 gadiem) īpatsvars šajās profesijās ir zems, un tas vēl vairāk palielina vajadzību pēc paaudžu maiņas.

Augstākajā izglītībā. Vairāk nekā puse jauno darbvietu, kas tik radītas līdz 2035. gadam, būs augstprasmīgās profesijās. Tomēr Eiropa nesagatavo pietiekami daudz augsti kvalificētu talantu. Eiropai ir jāiegulda un jāatbalsta resursu apvienošana augstākajā izglītībā, lai palielinātu piekļuvi inovācijai, progresīvām zināšanām un augsta līmeņa prasmēm, tostarp izmantojot kopīgas studiju programmas augstākās izglītības iestāžu aliansēs, piemēram, Eiropas universitāšu aliansēs.

⁶ 2022. gada PISA pētījuma ziņojumā ir iezīmēta izglītības snieguma pasliktināšanās un dziļāka nevienlīdzība.

⁷ EURES 2023. gada ziņojums par darbaspēka trūkumu un pārpalikumu: <https://www.ela.europa.eu/en/publications/labour-shortages-and-surpluses-europe-2023>.

⁸ Pieaugošais prasmju trūkums ir viena no problēmām, kas jārisina, lai saglabātu kultūras mantojumu.

Pieaugušo izglītībā. Prasmju pilnveide un pārkvalifikācija būs būtiska visā cilvēka dzīvē un karjerā, tomēr katram pietiekamam pieaugušajam nav pietiekamu lasīšanas un rakstīšanas prasmju⁹, un mazāk nekā 40 % pieaugušo iedzīvotāju piedalās izglītībā vai apmācībā¹⁰, kas ir daudz mazāk par 2030. gadam noteikto 60 % mērķrādītāju. Šis īpatsvars ir daudz mazāks mazkvalificētu pieaugušo vidū (18,4 %). Gandrīz pusei pieaugušo iedzīvotāju nav digitālo pamatprasmju, neraugoties uz to, ka tās vajadzīgas vairāk nekā 90 % darbvietu¹¹. Laika ierobežojumi, finansiāli apsvērumi, aprūpes pienākumi un motivācija ir daži no šķēršļiem, kas liedz pieaugušajiem piedalīties tālākizglītībā.

Dzimumu nelīdzsvarotība. Lai gan kopumā augstāko izglītību iegūst vairāk jaunu sieviešu nekā vīriešu, gandrīz divreiz vairāk vīriešu nekā sieviešu studē zinātni, tehnoloģiju, inženierzinātnes un matemātiku (*STEM*) gan augstākajā izglītībā, gan profesionālajā izglītībā un apmācībā. Tas spēcīgi ietekmē dzimumu segregāciju darba tirgū un ierobežo ES inovācijas potenciālu.

Finanšu un uzņēmējdarbības prasmju nepietiekamība. Eiropiešiem trūkst nepieciešamo finanšu un uzņēmējdarbības prasmju, lai ieguldītu vairāk un izveidotu un attīstītu veiksmīgus jaunuzņēmumus. Tas ievērojami ierobežo ES inovācijas un izaugsmes potenciālu.

Globāla konkurence par talantiem. ES ir mazāk pievilcīga talantiem trešo valstu valstspiederīgajiem nekā citas ESAO dalībvalstis, piemēram, Kanāda, ASV un Austrālija¹². Turklāt daži no ES spožākajiem talantiem ārvalstīs atrod labākas iespējas uzņēmējdarbības sākšanai vai izcilības parādīšanai akadēmiskajā vidē.

Akūta prasmju nepietiekamība un darbaspēka trūkuma risks nozarēs, kurās notiek straujas pārmaiņas un krīzes. Katastrofu un krīžu gadījumā Eiropa saskaras ar prasmju nepietiekamību un iespējamu trūkumu kritiski svarīgās nozarēs. Darbaspēka vajadzību apzināšana, jaunu darbaspēka segmentu apmācība vai kvalificētu darbinieku pieplūdums nav pietiekams.

1.2. Nepietiekams pārveides temps

Izglītības un apmācības sistēmas Eiropā atpaliiek no straujajām tehnoloģiskajām pārmaiņām un mainīgajām prasmēm, kas vajadzīgas, lai virzītu uz priekšu ekonomikas dekarbonizāciju¹³ un samazinātu atkarību stratēģiskās nozarēs.

Eiropa saskaras ar aizvien lielākām grūtībām apmierināt pieprasījumu pēc kvalificētiem talantiem *STEM* jomās, jo īpaši tādās stratēģiskās nozarēs kā tīras un aprites tehnoloģijas, digitālās tehnoloģijas, kosmiskā aviācija un aizsardzība, to vidū tradicionālās nozarēs, kas arvien vairāk izmanto digitālus rīkus, kam nepieciešamas *STEM* prasmes. Lai gan mēs sagatavojam augsti kvalificētus speciālistus, viņu skaits nav pietiekams, lai novērstu nepilnības. Eiropas Savienībā gandrīz četrām piektdaļām MVU ir grūtības atrast darba ņēmējus ar nepieciešamajām prasmēm, jo īpaši revolucionārās tehnoloģijās, piemēram, MI un kvantu datošanā, un šī problēma smagi skar

⁹ "Do Adults Have the Skills They Need to Thrive in a Changing World?". Aptauja par pieaugušo prasmēm, 2023. gads, *OECD*: https://www.oecd.org/en/publications/do-adults-have-the-skills-they-need-to-thrive-in-a-changing-world_b263dc5d-en.html.

¹⁰ Pieaugušo izglītības statistika, *Eurostat*: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Adult_learning_statistics.

¹¹ 2024. gada ziņojumā par stāvokli digitālajā desmitgadē ir uzsvērts, ka tikai 55,6 % ES iedzīvotāju ir vismaz digitālās pamatprasmes (salīdzinājumā ar 80 % mērķrādītāju), un pašreizējā tempā IKT speciālistu skaits līdz 2030. gadam sasniegs tikai 12 miljonus, kas ir ievērojami mazāk par 20 miljonu mērķrādītāju.

¹² Pievilcība talantiem 2023 – ESAO: <https://www.oecd.org/en/data/tools/talent-attractiveness-2023.html>.

¹³ "ES rūpniecības politikas rīcības plāna autobūves nozarei" mērķis ir risināt problēmas, kas saistītas ar inovāciju un līderību nākotnes tehnoloģiju jomā, pāreju uz tīru enerģiju un dekarbonizāciju, kā arī mērķu sasniegšanai nepieciešamajām prasmēm.

jaunuzņēmumus un augošus uzņēmumus. Šis trūkums ietekmē visas nozares, tostarp transportu, pārtiku un enerģētiku, ierobežojot ekonomikas izaugsmi un kavējot inovāciju.

Sekmju pasliktināšanās pamatprasmju līmenī 15 gadus vecu jauniešu vidū ir cieši saistīta ar priekšmetu skolotāju trūkumu matemātikā un dabaszinātnēs, un tas norāda uz steidzamo nepieciešamību piesaistīt skolotājus un pasniedzējus un labāk atbalstīt viņus, dodot iespēju nepārtraukti profesionāli pilnveidoties šajās kritiski svarīgajās jomās. Turklāt, mainoties jaunāko paaudžu vajadzībām un vēlmēm, var būt vajadzīgs jauns redzējums par izglītības un karjeras iespējām, lai pielāgotos mainīgajai darba un inovācijas ainai.

Vienlīdz svarīgi ir visā Eiropā un visu paaudžu cilvēkiem nodrošināt prasmes, kas vajadzīgas, lai risinātu neatliekamas sabiedrības problēmas, piemēram, klimata pārmaiņas, spiedienu uz demokrātiskām iestādēm un draudus mūsu iekšējai drošībai, kas ietver kibernetiku un hibrīddraudus, vienlaikus arī nodrošinot, ka cilvēki var izmantot iespējas, ko sniedz zaļā un digitālā pārkārtošanās.

Visbeidzot, Eiropai ir labāk jāizmanto esošās prasmes, uzlabojot kvalifikāciju atzīšanu pāri robežām un atzīstot kompetences, kas iegūtas ārpus formālās izglītības. Daudziem cilvēkiem, pārvietojoties ES teritorijā vai ierodoties no trešām valstīm, ir grūti panākt savu prasmju atzīšanu, tādējādi talanti netiek pietiekami izmantoti.

1.3. Sadrumstalota pārvaldība un prasmju apzināšana

Prasmju politika ir cieši saistīta ar izglītības, darba, ekonomikas un finanšu politiku un sociālo iekļaušanu. Tomēr šīs jomas gan valsts, gan reģionālā līmenī bieži pārvalda dažādas ministrijas vai departamenti, un katrai iestādei ir savas prioritātes.

Turklāt daudzas ieinteresētās personas, proti, izglītības un apmācības sistēmas, rūpniecība, valsts nodarbinātības dienesti, sociālie partneri, pilsoniskā sabiedrība, nepietiekami koordinētā veidā pievēršas prasmēm no dažādām perspektīvām.

Šī sadrumstalotība kavē pārdomātas investīcijas un neļauj pienācīgi apzināt prasmes.

Nepietiekama konsolidācija, prognožu trūkums un efektīvas sadarbības trūkums starp dažādām aģentūrām, kurām ir speciālās zināšanas par prasmju apzināšanu, apgrūtina prasmju nākotnes pieprasījuma un piedāvājuma saskaņošanu, tostarp nolūkā atvieglot likumīgu migrāciju.

Lai gan dalībvalstu centieni izglītības un prasmju jomā ir palielinājušies, problēmas ir pārāk lielas un steidzamas, lai dalībvalstis tās atrisinātu, rīkojoties vienas pašas. Rīcība ES līmenī var paātrināt prasmju un izglītības pārveidi, kas Eiropai vajadzīga, lai novērstu prasmju nepietiekamību, lēno tempu un nepilnības lēmumu pieņemšanā. Ārkārtīgi svarīgi ir arī cieši iesaistīt kandidātvalstis, kā arī potenciālās kandidātvalstis un kaimiņvalstis reformās un attiecīgajās iniciatīvās, kas izklāstītas Prasmju savienībā, jo arī šīs valstis saskaras ar līdzīgām problēmām.

Šo triju iemeslu dēļ Eiropai ir radikāli jāmaina mērķu vēriens un rīcība. Prasmju savienība ir vērienīga stratēģija izglītības un prasmju nodrošināšanai ES, ko atbalsta jauns sadarbības modelis, kura mērķis ir nākt klajā ar drosmīgiem risinājumiem, pamatojoties uz skaidru mērķu kopumu (2. iedaļa), galvenajām darbībām (3. iedaļa), finanšu līdzekļiem (4. iedaļa) un efektīvāku pārvaldību (5. iedaļa).

2. Prasmju savienības mērķi

Prasmju savienības mērķis ir nodrošināt, ka **ikvienam Eiropā neatkarīgi no tā, kur viņš atrodas, ir iespējas iegūt stabilu prasmju bāzi un pilnveidot prasmes un pārkvalificēties visa mūža garumā** saskaņā ar Eiropas sociālo tiesību pīlāru. Tās mērķis ir atbalstīt Eiropas izglītības un apmācības sistēmas, lai ikvienam, tostarp visiem jauniešiem neatkarīgi no viņu izcelsmes un dzīvesvietas, nodrošinātu vienlīdzīgas iespējas piekļūt izglītībai, mūžizglītībai, kvalitatīvām darbvietām un orientēties pārejās, un pārvarēt krīzes. Spēcīgāki izglītības pamati un prasmes arī ir pamatā tādām ES vērtībām kā demokrātija, cilvēktiesības, solidaritāte, sociālā iekļaušana un daudzveidība, palīdzot cilvēkiem kļūt noturīgākiem pret maldināšanu un dezinformāciju, radikalizāciju un vervēšanu noziedzībā un dodot viņiem iespēju veicināt zaļāku, taisnīgāku un saliedētāku Eiropu.

Otrais mērķis ir atbalstīt **uzņēmumus, lai tie būtu konkurētspējīgi** un noturīgi, palīdzot darba devējiem un jo īpaši MVU atrast cilvēkus ar prasmēm, kas tiem vajadzīgas, lai radītu ilgtspējīgu izaugsmi un kvalitatīvas darbvietas. Tas ir arī aicinājums uzņēmumiem ieguldīt visu paaudžu darba ņēmēju prasmju pilnveidē un pārkvalifikācijā, lai pielāgotos pastāvīgi mainīgajām problēmām un iespējām. Tajā pašā laikā tajā atzīts, ka uzņēmumiem, jo īpaši MVU un jaunuzņēmumiem/augošiem uzņēmumiem, ir vajadzīgi pareizie stimuli un atbalsts, lai šie ieguldījumi būtu īstenojami.

Visbeidzot, Prasmju savienība gādās par to, lai **prasmes un kvalifikācijas — neatkarīgi no tā, kurā Eiropas daļā tās iegūtas, — būtu pārredzamas, uzticamas un atzītas** visā vienotajā tirgū, ļaujot indivīdiem izmantot savas tiesības brīvi pārvietoties un radot iespējas darba devējiem, it īpaši MVU, efektīvi pieņemt darbā pārrobežu darbiniekus. Tas ir arī aicinājums dalībvalstīm strādāt, lai ātri atzītu prasmes un kvalifikācijas, kas iegūtas ārpus ES.

3. Prasmju savienības galvenie virzieni

Lai sasniegtu iepriekš noteiktos mērķus, Prasmju savienība:

- **veidos prasmes kvalitatīvām darbvietām un dzīvei**, izmantojot spēcīgu izglītības pamatu ar iekļaujošu mūžizglītības pieeju;
- **pilnveidos prasmes un pārkvalificēs** dinamisku darbaspēku, kas īsteno digitālo pārkārtošanos un pāreju uz tīru enerģiju, jo īpaši tos, kuriem ir zemākas un vidējas prasmes;
- **nodrošinās prasmju apriti**, cilvēkiem brīvi pārvietojoties visā ES, kas pilnībā atraisīs vienotā tirgus potenciālu;
- **piesaistīs, attīstīs un noturēs** talantus.

Prasmju savienība balstīsies uz darbībām, kas jau veiktas saskaņā ar **Eiropas izglītības telpu**¹⁴, **Prasmju programmu Eiropai**¹⁵ un **Eiropas Pētniecības telpu**. Pamatojoties uz to, Komisija sadarbosies ar izglītības un apmācības, nodarbinātības un darba tirgus dalībniekiem, sociālajiem partneriem un citām ieinteresētajām personām, lai pārņemtu izglītības un prasmju pārvaldību Prasmju savienības paspārnē. Komisija pilnībā atzīst dalībvalstu primāro lomu šajā jautājumā, kā noteikts LESD 165. un 166. pantā, un, īstenojot šīs darbības, rīkosies savas kompetences ietvaros.

A. Dzīves prasmju veidošana, izmantojot stabilu izglītības pamatu

Jauniešu **pamatprasmju**, tostarp digitālo prasmju, straujā pasliktināšanās ir apdraudējums mūsu izglītības sistēmām un Eiropas konkurētspējai. 2022. gada PISA apsekojumā ir iezīmētas satraucošas tendences: 30 % 15 gadus vecu ES jauniešu trūkst minimālo prasmju matemātikā, savukārt aptuveni 25 % ir grūtības lasīšanā un dabaszinātnēs¹⁶. Aptuveni 43 % astotklasnieku trūkst digitālo pamatprasmju, kas apstiprina lejupejošu tendenci¹⁷.

Lai gan vidēji ES ir uz pareizā ceļa, lai sasniegtu ES mēroga 2030. gada mērķrādītāju samazināt priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu zem 9 %, zēni, jaunieši ar invaliditāti un migrantu izcelsmes izglītojamie ir pakļauti lielākam riskam priekšlaicīgi pamest skolu. Turklāt ES ir vēl vairāk attālinājusies no 2030. gada ES mēroga mērķrādītāja, kas paredz, ka to personu īpatsvars, kurām ir vājas sekmes, ir mazāks par 15 % salīdzinājumā ar situāciju pirms 10 gadiem.

¹⁴Padomes Rezolūcija par pārvaldības struktūru stratēģiskajam satvaram Eiropas sadarbībai izglītības un mācību jomā ceļā uz Eiropas izglītības telpu un turpmāk (2021–2030), ([OV C 497, 10.12.2021.](#)).

¹⁵ Eiropas Prasmju programma: https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/policies-and-activities/skills-and-qualifications/european-skills-agenda_en.

¹⁶ "The twin challenge of equity and excellence in basic skills in the EU: An EU comparative analysis of the PISA 2022 results".

¹⁷ "International Computer and Information Literacy Study (ICILS) in Europe, 2023".

Sociālekonomiskā situācija joprojām ir spēcīgs izglītības rezultātu prognozētājs, proti, varbūtība, ka nelabvēlīgā situācijā esošiem izglītojamajiem būs ārkārtīgi vājas sekmes pamatprasmju apguvē, ir 6,1 reizi lielāka salīdzinājumā ar vienaudžiem, kuri ir labākā situācijā¹⁸. Pastāv **dzimumu atšķirības** lasīšanā, proti, meitenēm biežāk ir labākie rezultāti visās ES valstīs, un zēniem nedaudz biežāk ir vājas sekmes dabaszinātnēs. **Lauku apvidos** ir vērojamas atšķirības salīdzinājumā ar pilsētām, jo īpaši attiecībā uz lasītprasmi¹⁹ un digitālajām prasmēm²⁰. To lauku jauniešu īpatsvars, kuriem ir augstākās izglītības diploms, ir neliels salīdzinājumā ar pilsētu teritorijām²¹.

Tas rada risku, ka ES vēl vairāk atpaliks globālajā tehnoloģiskajā sacensībā, kur mākslīgais intelekts (MI), automatizācija un kibernetikas vajadzības pārveido rūpniecības nozares un sabiedrību. Aizsardzības, kosmiskās aviācijas un kodolsintēzes tehnoloģiju jomā padziļinātas *STEM* prasmes ir būtiskas, lai samazinātu atkarību no trešo valstu piegādātājiem un attīstītu nākamās paaudzes spējas. Tomēr laikposmā no 2015. līdz 2022. gadam doktorantūras absolventu skaits *STEM* jomās kopumā samazinājās (-7 %): skaitļi saruka dabaszinātņu, matemātikas un statistikas jomās (-13,1 %) un IKT informācijas un komunikācijas tehnoloģiju jomā (-25,5 %), un tie palielinājās tikai inženierzinātnēs, ražošanā un būvniecībā (+ 9,4 %).

Turklāt, veicinot *STEAM* pieejas, kas, likvidējot disciplināros šķēršļus, integrē dabaszinātnes, tehnoloģijas, inženierzinātnes, mākslu un matemātiku, tiek sekmēta radoša domāšana. Šīs prasmes darba devēji uzskata par ļoti svarīgām²². Tās arī veicina digitālo pratību un finanšpratību, nodrošinot skolēniem prasmes, kas vajadzīgas, lai saprastu, kā darbojas digitālās un finanšu sistēmas.

Tajā pašā laikā ir steidzami jārisina **dzimumu nevienlīdzības** problēma, jo sievietes joprojām nav pietiekami pārstāvētas daudzās *STEM* jomās, tostarp inženierzinātnēs un datorzinātnēs, savukārt vīrieši nav pietiekami pārstāvēti veselības un labklājības nozarēs un skolotāja profesijā.

Ir ļoti svarīgi padarīt **skolotāja profesiju** pievilcīgāku un līdzsvarotāku dzimumu ziņā, novērst skolotāju trūkumu, jo īpaši *STEM* jomās, un noturēt talantus, kā arī nodrošināt, ka skolotāji ir labāk sagatavoti, lai risinātu ar vājām sekmēm un tehnoloģiskām pārmaiņām saistītus jautājumus. Piemēram, tikai 40 % skolotāju ir gatavi mācīšanā izmantot digitālās tehnoloģijas. Lai gan 68 % pusaudžu jau izmanto mākslīgo intelektu, izglītības sistēmām trūkst nepieciešamo satvaru, lai efektīvi integrētu MI mācībās²³.

Dzīves prasmju, tostarp medijpratības, digitālās pratības, kritiskās domāšanas prasmju vai kibernetikas pamatprasmju, veidošana ir būtiska Eiropas vispārējai **sagatavotībai** krīzēm, arī demokrātiskās noturības ziņā. Šajā kontekstā izglītojamajiem ir vajadzīgas ne tikai spēcīgas pamatprasmes un padziļinātas prasmes, jo īpaši *STEM* jomā, bet arī pilsoniskās zināšanas un kompetences. Lai panāktu, ka ES un tās dalībvalstis var turpināt darboties jebkādos apstākļos,

¹⁸ 2024. gada Izglītības un apmācības pārskats.

¹⁹ Sīkāku informāciju par skolu izglītību lauku apvidos sk. ESAO (2021) "Delivering quality education in rural communities".

²⁰ Pat ja pēdējos gados situācija ir uzlabojusies, 15 % atšķirība aizvien saglabājas (COM/2024/450 final).

²¹ Eurostat (2022).

²² Pasaules Ekonomikas forums, 2023. gada ziņojums "Future of Jobs": <https://www.weforum.org/publications/the-future-of-jobs-report-2023>.

²³ Vodafone Foundation 2025 ("AI In European Schools").

nodrošinot galvenās sabiedrības funkcijas, izglītības un apmācības sistēmās ir jāuzlabo riskgatavība.

Neformālā un ikdienējā mācīšanās, darbs ar jaunatni, kultūras iniciatīvas, līdzdalība sportā un brīvprātīgais darbs var arī sniegt cilvēkiem vērtīgas iespējas pilnveidot zināšanas, prasmes, attieksmi un uzvedību, lai augtu un kļūtu par aktīviem pilsoņiem.

Galvenie mērķuzdevumi ES, valstu, reģionālā un vietējā līmenī

★ Izveidot stabilu izglītības un apmācības pamatu

- Ar **Pamatprasmju rīcības plāna** palīdzību pastiprināt atbalstu pamatprasmju apgūšanai rakstpratībā, matemātikā, dabaszinātnēs, digitālajās prasmēs un pilsoniskuma jomā. Izmēģinot **Pamatprasmju atbalsta shēmu**, Komisija ar ES finansējuma atbalstu kopā ar ieinteresētajām dalībvalstīm strādās pie efektīvu intervences pasākumu satvara, kas paredzēts bērniem un jauniešiem, kuriem ir grūtības apgūt pamatprasmes. **Eiropas Novatorisko skolu balva** tiks piešķirta skolām, kuras ir ārkārtīgi inovatīvas, mainot mācību programmas, lai mācītu skolēniem *STEM* un pilsoniskuma prasmes, tostarp sadarbojoties ar uzņēmumiem un vietējām iestādēm. Komisija ierosina šādi papildināt pašreizējo mērķrādītāju attiecībā uz pamatprasmēm: **līdz 2030. gadam**
 - **būtu jāpanāk, ka tādu skolēnu īpatsvars, kuriem ir sliktas sekmes rakstpratībā, matemātikā, dabaszinātnēs un vājas digitālās prasmes, ir mazāks par 15 %, savukārt to skolēnu īpatsvaram, kuriem ir labākie sasniegumi rakstpratībā, matemātikā un dabaszinātnēs, vajadzētu būt vismaz 15 %.**
- Pamatojoties uz Digitālās izglītības rīcības plāna pārskatīšanu, Komisija nāks klajā ar **Celšvedi par digitālās izglītības un prasmju nākotni 2030. gadam**, lai veicinātu vienlīdzīgu piekļuvi digitālajai izglītībai visiem. Stabila ES digitālās izglītības ekosistēma palīdzēs sagatavoties nākotnei un izveidot ilgtermiņa partnerības ar ES bāzētiem *EdTech* (izglītības tehnoloģiju) un neatkarīgi izstrādātiem Eiropas risinājumiem. Iniciatīva par **MI izglītībā un apmācībā** noteiks MI prasības satvaru un atbalstīs MI integrāciju izglītības un apmācības nodrošināšanā, pievērsoties vajadzībai pēc drošības tiešsaistē un digitālās labklājības, apkarojot dezinformāciju un maldinošu informāciju un vienlaikus veicinot inovāciju izglītībā. Lai ņemtu vērā jaunās tehnoloģijas, tostarp MI, līdz 2025. gada beigām tiks atjaunināts Digitālo kompetenču satvars.
- Izmantojot ***STEM* izglītības stratēģisko plānu**, sniegt atbalstu, lai mainītu *STEM* snieguma lejupejošo tendenci skolā un piesaistītu vairāk studentu *STEM* virzieniem un karjerai. Šā plāna galvenais mērķis ir piesaistīt vairāk meiteņu un sieviešu *STEM* studijām, tostarp studijām un karjerai digitālajā jomā. Turklāt Komisija ierosina stratēģisku mērķrādītāju attiecībā uz studentu uzņemšanu *STEM* jomās: **līdz 2030. gadam**
 - **to studentu īpatsvaram, kuri uzņemti *STEM* jomās sākotnējā vidēja līmeņa PIA, vajadzētu būt vismaz 45 %²⁴, un vismaz ceturtajai daļai no tiem – sievietēm²⁵;**

²⁴ To studentu īpatsvars, kuri uzņemti *STEM* jomās sākotnējā vidējā līmeņa PIA, 2022. gadā bija 36,2 % (jaunākie pieejamie dati). ES līmeņa mērķrādītājs 2030. gadam balstīsies uz vidējo ikgadējo pieaugumu aptuveni 1,1 procentpunkta apmērā.

²⁵ To sieviešu īpatsvars, kuras uzņemtas *STEM* jomās sākotnējā vidējā līmeņa PIA (no kopējā *STEM* jomās uzņemto studentu skaita), 2022. gadā bija 16,1 % (jaunākie pieejamie dati). ES līmeņa mērķrādītājs 2030. gadam balstīsies uz vidējo ikgadējo pieaugumu aptuveni 1,1 procentpunkta apmērā.

- to studentu īpatsvaram, kuri uzņemti *STEM* jomās terciārā līmenī, vajadzētu būt vismaz 32 %²⁶, un vismaz divām piektdaļām no tiem – sievietēm²⁷;
 - to studentu īpatsvaram, kuri uzņemti IKT doktorantūras programmās, vajadzētu būt vismaz 5 %²⁸, un vismaz vienai trešdaļai no tiem – sievietēm.
- Pievērsties skolotāju un akadēmiskās karjeras pievilcībai, izmantojot:
 - **ES skolotāju un pasniedzēju programmu**, kas palīdzēs dalībvalstīm novērst mācībspēku trūkumu un uzlabot skolotāju darba apstākļus un karjeras izredzes;
 - **Eiropas kompetenču satvaru akadēmiskajiem mācībspēkiem** augstākajā izglītībā, kas papildina esošo Eiropas kompetences satvaru pētniekiem (*ResearchComp*). Lai celtu pedagoģijas nozīmi akadēmiskajā vidē, ar mikrokvalifikācijām ir jāatzīst arī inovatīva mācīšana, mūžizglītības un apmācības iespēju attīstīšana, radot transnacionālas izglītības iespējas vai veidojot sadarbību ar darba devējiem²⁹.

★ **Izstrādāt pievilcīgu un inovatīvu profesionālās izglītības un apmācības (PIA) sistēmu**

Ar Eiropas PIA stratēģiju palielināt PIA pievilcību, izcilību un iekļautību. Šajā stratēģijā galvenā uzmanība tiks pievērsta PIA nozīmei ES konkurētspējas un inovācijas, teritoriālās un sociālās kohēzijas un paaudžu maiņas atbalstīšanā, novēršot prasmju trūkumu un neatbilstību, palielinot PIA pievilcību, kvalitāti un atbilstību darba tirgum un atbalstot mobilitāti un internacionalizāciju. Stratēģija pievērsīsies arī ar dzimumu saistītiem un citiem stereotipiem studiju izvēlē un pamatosies uz PIA priekšrocībām un rezultātiem darba tirgū, lai panāktu, ka PIA ir tikpat novērtēts mācību ceļš kā augstākā izglītība, arī sievietēm.

★ **Izveidot iekļaujošu un uz nākotni vērstu augstākās izglītības sistēmu**

- Nākt klajā ar iniciatīvu, kuras mērķis ir palielināt augstākās izglītības piekļūstamību plašākam izglītojamo un vecuma grupu lokam, lai apmierinātu augošo pieprasījumu pēc augstākās izglītības absolventiem darba tirgū, kas, kā tiek prognozēts, strauji kāps līdz ar nākotnes darbvietām, un veicināt atbalsta pakalpojumus studentu labklājībai, sniedzot mērķtiecīgu atbalstu, lai viņi gūtu panākumus. Tas palīdzēs augstākās izglītības iestādēm un to darbiniekiem īstenot 2024. gadā saistībā ar Boloņas procesu pieņemtos principus, pamatnostādnes un rādītājus attiecībā uz plašāku piekļuvi augstākajai izglītībai un tās sociālo dimensiju.
- Veicināt **izglītību uzņēmējdarbības jomā** visos līmeņos, izmantojot specializētākus moduļus, to vidū pārrobežu moduļus, universitātēs sadarbībā ar to inovatīvo ekosistēmu. Tas palīdz studentiem veidot prasmes un domāšanu, kas vajadzīga, lai sāktu uzņēmējdarbību un radītu darbvietas.

Galvenie mērķuzdevumi

Pamatprasmju rīcības plāns [2025. gada 1. ceturksnis]

²⁶ To studentu īpatsvars, kuri uzņemti *STEM* jomās terciārā līmenī, 2022. gadā bija 27,1 % (jaunākie pieejamie dati). ES līmeņa mērķrādītājs 2030. gadam balstīsies uz vidējo ikgadējo pieaugumu aptuveni 0,6 procentpunktu apmērā.

²⁷ To sieviešu īpatsvars, kuras uzņemtas *STEM* jomās terciārā līmenī (no kopējā *STEM* jomās uzņemto studentu skaita), 2022. gadā bija 31,8 % (jaunākie pieejamie dati). ES līmeņa mērķrādītājs 2030. gadam balstīsies uz vidējo ikgadējo pieaugumu aptuveni 1 procentpunkta apmērā.

²⁸ Pieaugums no 3,7 % 2022. gadā.

²⁹ [Padomes 2024. gada 25. novembra lēmums par pievilcīgu un ilgtspējīgu karjeru augstākajā izglītībā.](#)

Pamatprasmju atbalsta shēma (izmēģinājums) [2026. gads]
Ceļvedis par digitālās izglītības un prasmju nākotni 2030. gadam [2025. gada 4. ceturksnis]
Iniciatīva “MI izglītībā” [2026. gads]
STEM izglītības stratēģiskais plāns [2025. gada 1. ceturksnis]
ES Skolotāju un pasniedzēju programma [2026. gads]
Eiropas kompetenču satvars akadēmiskajiem mācībspēkiem [2026. gads]
Eiropas profesionālās izglītības un apmācības (PIA) stratēģija [2026. gads]
Augstākās izglītības piekļūstamības palielināšana [2027. gads]
Starppaaudžu taisnīguma stratēģija [2026. gada 1. ceturksnis]

B. Prasmju pilnveide un pārkvalifikācija uz nākotni vērstu prasmju nodrošināšanai

Pārmaiņas notiek vēl nepieredzētā tempā un apmērā. Prasmju vienmēr ir bijušas viena no Eiropas konkurences priekšrocībām. Nodrošinot pareizos instrumentus prasmju pilnveidei un pārkvalifikācijai reaģētspējīgā un efektīvā veidā, palīdzēs Eiropas uzņēmumiem un darba devējiem būt konkurētspējīgiem, atvieglos pāreju no vienas darbvietas uz citu un nodrošinās, ka neviens netiek atstāts novārtā.

Prasmju pilnveide un pārkvalifikācija ir kopīga atbildība. Publiskā sektora iestādēm ES, valsts, reģionālā un vietējā līmenī ir liela nozīme, taču nozīme ir arī uzņēmumiem, sociālajiem partneriem, izglītības un apmācības nodrošinātājiem, pilsoniskās sabiedrības organizācijām, vietējām kopienu un privātpersonām.

Darba tirgus nākotnes prognozes liek steidzami rīkoties, lai nodrošinātu Eiropai nepieciešamās prasmes. Komisija jau ir apzinājusi 42 profesijas, kurās ES mērogā trūkst prasmju. Lielākais trūkums ir būvniecības un transporta jomā, dažās veselības aprūpes profesijās, piemēram, medmāsu un ārstu speciālistu profesijās, un aprūpes darbinieku profesijā³⁰. Paredzams, ka darbaspēka trūkums palielināsies līdz ar MI, robotikas, uz datiem balstītu procesu un pārejai uz tīru enerģiju nepieciešamās rūpniecības izvēršanu³¹.

Dalība pieaugušo izglītībā joprojām ir nepietiekama, jo tikai 39,5 % pieaugušo katru gadu iesaistās apmācībā³², kas ir daudz mazāk par ES pamatmērķrādītāju, proti, 60 %, kas jāsasniedz līdz 2030. gadam. Mazkvalificēti pieaugušie, kuriem visvairāk nepieciešama apmācība, piedalās vēl mazāk. Līdzdalības rādītāji vidēji ir zemāki arī mazāk attīstītajos reģionos un pārejas reģionos. Sievietes un neaizsargātas grupas, piemēram, personas ar invaliditāti, saskaras ar papildu šķēršļiem, kas kavē viņu dalību apmācībā. Šajā kontekstā Sieviešu tiesību ceļvedis veicinās vienlīdzīgas iespējas un piekļuvi prasmju pilnveidei un pārkvalifikācijai.

³⁰ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par ES Talantu fonda izveidi (COM(2023) 716).

³¹ Lai izvērstu atjaunīgo energoresursu lietošanu, tīkla un energoefektivitātes tehnoloģijas, darbaspēks enerģētikas jomā līdz 2030. gadam būs jāpalielina par 50 %.

³² “VET Data insights: what is happening with vocational education and training and adult learning in the European Union”, Cedefop: <https://www.cedefop.europa.eu/en/data-insights/what-happening-vocational-education-and-training-and-adult-learning-european-union>.

Mums ir jādod iespējas vecāka gadagājuma iedzīvotājiem, kuri vēlas turpināt sniegt ieguldījumu darba tirgū. Turklāt būtu jāatbalsta politikas iniciatīvas, kas sniedz savstarpēju labumu vairākām paaudzēm. Darbavietas, kurās strādā vairākas paaudzes, atbilst dažādām vajadzībām, dod ieguldījumu zināšanu un prasmju nodošanā starp gados jauniem un gados vecākiem iedzīvotājiem abos virzienos un galu galā sniedz labumu visai sabiedrībai.

Lielā mērā prasmju pilnveide notiek ar apmācību darbavietā, ko nodrošina darba devēji. 2020. gadā apmācību piedāvāja 67,4 % uzņēmumu, bet dalība dažādās nozarēs, industrijās un valstīs ievērojami atšķiras. Apmācību piedāvājums valsts nodarbinātības dienestos nav pietiekams, lai pieaugušie pārkvalificētos profesijās vai nozarēs.

Viens no galvenajiem šķēršļiem mazkvalificētu pieaugušo apmācības uzsākšanai ir motivācijas trūkums³³. Slikta pieredze ar mācībām skolā var atstāt “rētas”. Ir vajadzīgas alternatīvas pieejas, kas iesaista plašāku dalībnieku loku, lai mudinātu pieaugušos iesaistīties mācību pasākumos uzticamā vai jaunā vidē.

Sociālais dialogs visos līmeņos — Eiropas, valsts un vietējā — ir būtisks, lai veidotu prasmju attīstību, izmantojot darba koplīguma slēgšanas sarunas, apmācības un attīstības fondus, profesionālās orientācijas pakalpojumus un darbvietu piemeklēšanu prasmēm. Tas tiks vēl vairāk veicināts.

Galvenie publiskā sektora mērķuzdevumi ES, valstu vai reģionālā līmenī

★ Pieaugušo prasmju pilnveide un pārkvalificēšana

- **Turpināt atbalstīt individuālo mācību kontu (IMK) ieviešanu**³⁴, lai dotu visiem cilvēkiem iespēju pilnveidot prasmes un pārkvalificēties neatkarīgi no viņu nodarbinātības statusa. Individuālie mācību konti var palīdzēt pārkārtošanās skartajiem cilvēkiem apgūt prasmes, kas vajadzīgas, lai sāktu strādāt jaunās profesijās. Daudzas dalībvalstis izmēģina šādas shēmas, taču turpmākajos gados būs vajadzīga plašāka ieviešana, izvērtēšana un konsolidācija.
- **Plašāk izmantot mikro kvalifikācijas** kā elastīgu mācību risinājumu saskaņā ar Eiropas pieeju³⁵, lai nodrošinātu, ka tās ir uzticamas, saprotamas, izdotas digitālā formātā un salīdzināmas starp nozarēm un valstīm. Lai to panāktu, būs aktīvi jāiesaista ne tikai izglītības un apmācības iestādes, bet arī visu veidu mikro kvalifikāciju nodrošinātāji, jo īpaši privātie apmācības nodrošinātāji. Attiecīgā gadījumā mikro kvalifikācijas būtu jāsaista ar valstu un Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūru. Norādījumi par kvalitātes nodrošināšanas instrumentiem vairo uzticēšanos mikro kvalifikācijām un to izmantošanu darbā pieņemšanas procesos. Mērķis ir arī palielināt to kopīgo mikro kvalifikāciju skaitu, kuras izsniedz profesionālās izglītības izcilības centri, Eiropas universitāšu alianses un ES prasmju akadēmijas, un tās plašāk izmantot uzņēmumos darbā pieņemšanas un amata paaugstināšanas procesos, īpašu uzmanību pievēršot stratēģiskām nozarēm.
- **Atbalstīt dalībvalstu savstarpējās mācīšanās pasākumus par inovatīvām kopienā balstītu mācību telpām**, lai iesaistītu un motivētu pieaugušos ar zemām pamatprasmēm pilnveidot prasmes, strādājot vidē, kur viņi jūtas ērtāk. Mudināt dalībvalstis sadarboties ar valsts nodarbinātības dienestiem un sociālajiem dienestiem, lai atbalstītu pieaugušos pamatprasmju

³³ Eiropas Prasmju gada laikā visas dalībvalstis konstatēja, ka motivācijas trūkums pieaugušo vidū ir pastāvīga problēma.

³⁴ Padomes 2022. gada 16. jūnija lēmums par individuāliem mācību kontiem (2022/C 243/03).

³⁵ Padomes 2022. gada 16. jūnija lēmums par Eiropas pieeju mikro apliecinājumiem mūžizglītībā un nodarbināmībā (2022/C 243/02).

uzlabošanā un attiecīgā gadījumā iesaistītu darba tirgū. Šajā kontekstā varētu izmēģināt starppaaudžu pieejas.

- Izstrādāt un **izveidot prasmju garantijas** izmēģinājuma projektu, kas palīdzēs nodrošināt, ka darba ņēmējiem nozarēs, kurās notiek pārstrukturēšana vai kurās pastāv bezdarba risks, ir iespēja turpināt karjeru citās nozarēs un/vai uzņēmumos. Veicinot prasmju pilnveidi un pārkvalifikāciju saskaņā ar attiecīgajām valsts, reģionālajām un/vai nozaru pārkārtošanās stratēģijām, Prasmju garantija atbalstīs šādu darba ņēmēju nodarbinātības izredzes un darbvieta drošību.
- Vispārējās grupu atbrīvojuma regulas³⁶ pārskatīšanas ietvaros novērtēt, **vai valsts atbalsta noteikumi, kas piemērojami apmācībai**, ir jāatjaunina, lai nodrošinātu rūpniecībai, tostarp sociālajai ekonomikai, labākus stimulus ieguldīt darba ņēmēju prasmju pilnveidē un pārkvalifikācijā taisnīgas pārkārtošanās nolūkā.

★ **Publiskā un privātā sektora partnerību izmantošana un sadarbības veicināšana stratēģiskās nozarēs**

- **Stiprināt un racionalizēt Prasmju pilnveides paktu**, lai atbalstītu stratēģiskās nozares prasmju pilnveidē un pārkvalifikācijā, tostarp izmantojot liela mēroga partnerības saskaņā ar Konkurētspējas kompasu, tīras rūpniecības kursu un gaidāmo krīzgatavības savienības stratēģiju. Liela mēroga partnerību stiprināšana atbalstīs konkrētām nozarēm paredzētu risinājumu izstrādi³⁷. Uzlabotais pakts novērsīs iniciatīvu sadrumstalotību un uzlabos saiknes starp tādām iniciatīvām kā ES prasmju akadēmijas, Eiropas Māceklību aliance, profesionālās izglītības izcilības centri un Eiropas universitāšu alianses. Tiks uzlabota starpnozaru sinerģija starp pakta dalībniekiem, zināšanu un resursu apmaiņa visā vērtības ķēdē (piemēram, prasmju apzināšana, profesiju profili, mācību programmas, mācību moduļi). Pakta dalībnieki ir apņēmušies līdz 2030. gadam pilnveidot 25 miljonu darba ņēmēju prasmes. Komisija aicina pakta dalībniekus savu apņemšanos vismaz divkāršot.
- **Pārskatīt un īstenot mērķtiecīgas ES prasmju akadēmijas**. Lai novērtētu panākumu faktoros, tiks pārskatītas esošās akadēmijas, tostarp neto nulles emisiju industrijas akadēmijas. Ņemot vērā šo analīzi un pamatojoties uz visveiksmīgākajiem modeļiem, tiks izveidots mērķtiecīgi izraudzīts skaits akadēmiju, kas palīdzēs nodrošināt prasmes, kas rūpniecībai vajadzīgas zaļās un digitālās pārkārtošanās un tīras rūpniecības kursa īstenošanai. Tām būtu jāpievēršas tādām stratēģiskām nozarēm kā aizsardzība, autobūve, aprites ekonomika, vēja enerģija, tīkli, pārtika un digitālās jomas, piemēram, mākslīgais intelekts, kvantu tehnoloģijas, virtuālās pasaules un pusvadītāji. Komisija 2025. gada jūnijā atklās Kiberdrošības prasmju akadēmijas rūpniecības un akadēmisko aprindu tīklu un popularizēs kiberdrošības prasmju kibernetnes dažādās dalībvalstīs un reģionos. Eiropas Inovāciju un tehnoloģiju institūts (EIT) sadarbībā ar uzņēmumiem līdz 2028. gadam nodrošinās 1 miljonam izglītojamo prasmes, kas vajadzīgas stratēģiskās nozarēs, īpašu uzmanību pievēršot dzimumu līdzsvaram līdzdalībā.

³⁶ Komisijas Regula (ES) Nr. 651/2014 (2014. gada 17. jūnijs), ar ko noteiktas atbalsta kategorijas atzīst par saderīgām ar iekšējo tirgu, piemērojot Līguma 107. un 108. pantu, ar grozījumiem (konsolidēts teksts) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/ALL/?uri=CELEX:02014R0651-20230701>.

³⁷ Liela mēroga partnerības pastāv šādās nozarēs: kosmiskā aviācija un aizsardzība, lauksaimniecības pārtikas, būvniecības, radošās un kultūras nozares, digitālās, energoietilpīgās nozares, veselība, elektronika, mobilitāte, transports un autobūve, tuvienu un sociālā ekonomika, atjaunīgā enerģija, mazumtirdzniecība, tekstilizstrādājumi un tūrisma ekosistēmas.

- Tiks izmēģinātas darbības, arī izmantojot programmu “Erasmus+”, programmu “Digitālā Eiropa” un EIT, lai izveidotu **transnacionālas universitāšu un uzņēmumu partnerības**, kas palīdzēs apmācīt cilvēkus nozarēs, kurās ir liels prasmju trūkums. Šādas partnerības varētu, piemēram, atbalstīt īpašas kopīgas programmas vai kopīgi izstrādāt mikro kvalifikācijas un atbalstīt uzņēmējdarbību un mentorēšanu jaunuzņēmumiem un augošiem uzņēmumiem. ES jaunuzņēmumu un augošo uzņēmumu stratēģijā tiks noteiktas papildu darbības, kas palīdzēs jaunuzņēmumiem un augošiem uzņēmumiem noturēt un piesaistīt talantus, kas tiem vajadzīgi darbības uzsākšanai un izaugsmei ES.
- Paplašināt **Eiropas Mācekļu aliansi**, lai līdz 2030. gadam izpildītu apņemšanos iesaistīt 700 cilvēku, iesaistot ārpus darba tirgus esošus cilvēkus un nodrošinot mācekļu pieaugušajiem prasmju pilnveidei un pārkvalifikācijai.

Galvenie mērķuzdevumi

Izmēģināt Prasmju garantiju darba ņēmējiem [2025. gads]

Mērķtiecīgu ES prasmju akadēmiju izvēšana pēc esošo akadēmiju pārskatīšanas [2026. gads]

Transnacionālas universitāšu un uzņēmumu izmēģinājuma partnerības nozarēs, kurās ir liels prasmju trūkums [2026. gads]

C. Nodrošināt prasmju apriti un izplatīšanu, lai pilnībā atraisītu vienotā tirgus potenciālu

Vienotais tirgus nodrošina unikālu satvaru “apritei” – brīvi pārvietojas ne tikai cilvēki, bet arī prasmes. ES ir izstrādājusi tiesību aktus par reglamentēto profesiju brīvu apriti, kā arī vairākus pārredzamības un darba tirgus instrumentus, piemēram, Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūru (EKI), *Europass*, *ESCO*³⁸, *EURES*³⁹. Turklāt Boloņas procesa ietvaros ir izstrādāta Eiropas kredītpunktu pārnese un uzkrāšanas sistēma pēcvidusskolas izglītībai.

Tomēr aizvien pastāv šķēršļi, kas kavē cilvēku prasmju un kvalifikāciju netraucētu pārnese un atzīšanu. Atvieglot prasmju validēšanu un kvalifikāciju atzīšanu un stiprinot transnacionālo sadarbību, Prasmju savienība atbalstīs līdzsvarotu pārrobežu mobilitāti un zināšanu un prasmju brīvu apriti. Tas palielinās cilvēku prasmju atbilstību darbvietām, ko viņi pieņem, pārceļoties uz ES, samazinot intelektuālā darbaspēka aizplūšanu un novēršot depopulācijas tendences reģionos, kuros ir demogrāfiskās lejupslīdes risks.

Strādājot kopā ar dalībvalstīm pie visās dalībvalstīs atzīta Eiropas grāda, Prasmju savienība piedāvās visaugstākās kvalitātes izglītību un apmācību, apvienojot resursus, īstenojot transnacionālu un starpdisciplināru sadarbību, ko atbalsta programma “Erasmus+”.

Galvenie mērķuzdevumi ES, valstu, reģionālā un vietējā līmenī

★ Prasmju un kvalifikāciju pārnese veicināšana

- Izstrādāt **Prasmju pārnese iniciatīvu**, lai darba ņēmējiem un uzņēmumiem pavērtu vairāk iespēju pilnībā izmantot vienotā tirgus potenciālu. Pirmkārt, izpētīt, vai ir vajadzīgs

³⁸ Eiropas prasmju, kompetenču, kvalifikāciju un profesiju klasifikācija.

³⁹ Eiropas Nodarbinātības dienesti.

iespējams **tiesību akta priekšlikums**, kas palīdzētu novērst šķēršļus darba ņēmēju mobilitātei, tostarp nereglamentētās profesijās. Tas varētu balstīties uz esošajiem pārredzamības instrumentiem, kuru mērķis ir nodrošināt izpratni, salīdzināmību, uzticēšanos, prasmju un kvalifikāciju pieņemšanu visās dalībvalstīs. Tas varētu arī veicināt kopīgus sadarbīgu digitālo apliecinājuma dokumentu Eiropas formātus, kas nodrošinātu prasmju un kvalifikāciju izpratni un pieņemšanu. Otrkārt, pamatojoties uz Profesionālo kvalifikāciju direktīvas īstenošanas ziņojumu, Komisija apsvērs pasākumus, kas vēl vairāk atvieglotu, paplašinātu un modernizētu atzīšanas procesus reglamentētās profesijās, jo īpaši izmantojot digitālos rīkus. Treškārt, tiks izpētīts, vai ir jāierosina kopīgi noteikumi par vienkāršākām procedūrām attiecībā uz trešo valstu valstspiederīgo kvalifikāciju un prasmju atzīšanu un apstiprināšanu.

- **Izstrādāt vienotu Eiropas satvaru automātiskai studiju kvalifikāciju un ārvalstīs pavadītu mācību periodu atzīšanai** skolas, PIA un augstākajā izglītībā. Izsvērt iespēju **ES pievienoties Konvencijai par to kvalifikāciju atzīšanu Eiropas reģionā, kuras attiecas uz augstāko izglītību** (“Lisabonas konvencija par kvalifikāciju atzīšanu”)⁴⁰. Tas tiks darīts, lai mazinātu mobilo izglītojamo nenoteiktību attiecībā uz viņu kvalifikāciju un mācību rezultātu atzīšanu, izvairoties no ilgstošām un neparedzamām administratīvajām procedūrām. Tādējādi tiks radīti vienlīdzīgi konkurences apstākļi visiem izglītojamajiem neatkarīgi no viņu izglītības un apmācības nozares un izcelsmes valsts.

★ Uz nākotni vērstas Eiropas kvalifikācijas

- **Veicināt inovatīvu kopīgu Eiropas studiju programmu izstrādi**, tostarp **stratēģisko nozaru disciplīnās** un būtiskās tehnoloģiju jomās, piemēram, MI, kvantu, pusvadītāju, datu un kibernetikas jomā, iespējams, izmantojot **Eiropas grādu/markējumu**⁴¹, kas balstās uz kopīgi saskaņotiem kritērijiem. Šī iniciatīva veicinās uz nākotni vērstas prasmes un apkopos pieredzi un zināšanas no augstākās izglītības iestādēm visā ES papildus tam, ko var piedāvāt katra iestāde atsevišķi.
- **Veicināt PIA apguvēju un darba ņēmēju mobilitāti**, sākot darbu pie iespējama **Eiropas PIA diploma/markējuma** izstrādes. Diploms varētu aptvert sākotnējo PIA vidusskolas un pēcvidusskolas līmenī. Ar programmas “Erasmus+” atbalstu izmēģinājuma projekts iesaistīs dalībvalstis un PIA nodrošinātājus, lai 2025.–2026. gadā šādu Eiropas PIA diplomu/markējumu izmēģinātu.

★ Padziļināta transnacionāla sadarbība nolūkā nodrošināt uz nākotni vērstas prasmes un kompetences

- Izsvērt iespēju **augstākās izglītības iestāžu aliansēm** piešķirt piemērotu **Eiropas juridisko statusu** un izpētīt **investīciju ceļu Eiropas universitāšu aliansēm**, lai nodrošinātu ilgtspējīgu sadarbību un finansējumu, apvienotu resursus un stiprinātu partnerības ar to inovācijas ekosistēmā esošajiem uzņēmumiem un pētniecības dienestiem.
- Stiprināt transnacionālo sadarbību **profesionālās izglītības izcilības centru** ietvaros un sniegt ieguldījumu PIA valstu reformās, izmantojot privātā un publiskā sektora partnerības. Pamatojoties uz izvērtējumu, turpināt atbalstīt profesionālās izglītības izcilības centru izveidi 2026.–2029. gadā.

⁴⁰ [CETS 165 — Konvencija par kvalifikāciju atzīšanu augstākās izglītības jomā Eiropas reģionā](#).

⁴¹ [Komisijas paziņojums par Eiropas grāda plānu](#).

- 2026. gadā izmēģināt **iniciatīvu “Eiropas skolu alianses”**, lai palielinātu skolēnu un skolotāju mobilitāti, pārrobežu sadarbību starp skolām un skolu pārvaldes iestādēm un inovācijas jomu. Alianses kalpos kā izmēģinājuma lauciņi inovatīvām mācīšanas metodēm, mācību programmām un kompetenču satvariem, jo īpaši attiecībā uz pamatprasmēm. Alianses atbalstīs iesaistītās skolas, lai tās kļūtu par mācību organizācijām efektīvai pamatprasmju mācīšanai, tostarp sadarbībā ar vietējām iestādēm.

★ **Mobilitātes veicināšana visiem izglītojamajiem**

- Stiprināt **programmu “Erasmus+”**, lai padarītu to iekļaujošāku un pieejamāku visiem, īpašu uzmanību pievēršot izglītojamajiem, kuriem ir mazāk iespēju, tostarp PIA jomā. Plašāks tvērums sniegs lielākas iespējas prasmju attīstīšanai un tādējādi būtiski veicinās noturīgas, konkurētspējīgas un saliedētas Eiropas veidošanu.

Galvenie mērķuzdevumi

Prasmju pārnēsāmības iniciatīva [2026. gads]

Vienots Eiropas satvars automātiskai studiju kvalifikāciju un ārvalstīs pavadītu mācību periodu atzīšanai skolas, PIA un augstākajā izglītībā [2027. gads]

Inovatīvu kopīgu Eiropas studiju programmu uzsākšana ar Eiropas grādu/markējumu [2026. gads]

Juridiskais statuss Eiropas universitāšu aliansēm [2027. gads]

Eiropas PIA diploma izmēģinājuma projekts [2025.–2026. gads]

Eiropas skolu alianšu izmēģinājuma projekts [2026. gads]

D. Piesaistīt un saglabāt prasmes no trešām valstīm, lai novērstu prasmju trūkumu un attīstītu labākos talantus Eiropā

Paredzams, ka līdz 2050. gadam Eiropas darbspējīgā vecuma iedzīvotāju skaits katru gadu samazināsies par vienu miljonu pieaugušo. Ir jāpieliek pūles, lai veicinātu pēc iespējas vairāk darbspējīgā vecuma cilvēku līdzdalību darba tirgū, likvidējot pastāvošos šķēršļus un pievēršoties grupām, kurām ir mazāk iespēju. Tomēr pat tad, ņemot vērā demogrāfisko lejupslīdi, ES iedzīvotāju skaits nebūs pietiekams, lai novērstu darbaspēka trūkumu un optimizētu ES inovācijas potenciālu. Kandidātvalstu pakāpeniska integrācija vienotā tirgus daļās stiprinās ES ekonomikas konkurētspēju mūsdienu sīvajā globālajā konkurencē. Stratēģiskajam atbalstam izglītībai un apmācībai partnervalstīs stratēģijas “Global Gateway” ietvaros ir pārveidojoša ietekme, un tas ļauj veicināt ilgtspēju, vienlaikus arī palīdzot uzlabot Eiropas uzņēmumu konkurētspēju, jo īpaši investīciju valstīs.

Papildus ES darbaspēka aktivizēšanas un kvalifikācijas celšanas pasākumiem, ES ir jākļūst par pievilcīgu galamērķi pasaules mērogā, lai talantus ne tikai piesaistītu, bet arī noturētu. Lai saglabātu un stiprinātu savu pozīciju izglītības, pētniecības un inovācijas jomā, Eiropai ir jāstiprina sava pievilcība, lai piesaistītu pasaulē labākos pētniekus, stratēģisko jomu speciālistus, akadēmiskos mācībspēkus un studentus, kā arī speciālistus stratēģiskās jomās, piemēram, jomās, kas saistītas ar nākamā viļņa progresīvajām tehnoloģijām. ES spēja konkurēt pasaules mērogā ir atkarīga ne tikai no pašmāju talantu noturēšanas, bet arī no trešo valstu talantu aktīvas piesaistīšanas. Piedāvājot pasaules līmeņa izglītības un pētniecības infrastruktūru,

konkurētspējīgas karjeras iespējas un atbalstošu regulatīvo un finansēšanas vidi, ES var kļūt par gaišāko prātu izvēlēto galamērķi. Eiropas Pētniecības padomes progresīvās pētniecības dotācijas var palīdzēt piesaistīt un noturēt Eiropas Savienībā lieliskus pētniekus no visas pasaules, nodrošinot ilgtermiņa un elastīgu finansējumu progresīvo pētījumu veikšanai Eiropā.

Līdztekus vienlīdz liela uzmanība tiks veltīta tam, lai nodrošinātu piekļuvi kvalitatīvām darbvietām un to radīšanu, jo īpaši nozarēs, kurās darba ņēmēji ir pakļauti lielākam negodīgu, neveselīgu un nedrošu darba apstākļu riskam. Darbaspēka mobilitātes noteikumu pienācīga izpilde, tostarp ar Eiropas Darba iestādes (EDI) atbalstu, ir ārkārtīgi svarīga, lai izveidotu labi funkcionējošu vienoto tirgu; tas attiecas uz visiem darba ņēmējiem, tostarp trešo valstu valstspiederīgajiem, un jo īpaši saistībā ar darba ņēmēju norīkošanu darbā un garām un sarežģītām apakšuzņēmēju ķēdēm.

Būtu jāsniedz atbalsts integrācijā trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri likumīgi uzturas ES, un jāgādā par to, lai viņi spētu pilnībā izmantot savu talantu labos darba apstākļos. Turklāt būtu jāstiprina arī sadarbība ar partnervalstīm starptautiskās darbaspēka mobilitātes un prasmju attīstīšanas jomā.

Prasmju savienība nodrošinās, ka Eiropa ieņem vadošo lomu pasaules talantu piesaistīšanā inovācijai un veicina daudzveidību un iekļaušanu, ņemot vērā nepieciešamību novērtēt ietekmi uz drošību tādās stratēģiskās nozarēs kā kibernetika, aviācija un aizsardzība.

Galvenie mērķuzdevumi ES, valstu, reģionālā un vietējā līmenī

★ Talantiem pievilcīgs Eiropas satvars

- Tiklīdz likumdevēji būs pieņēmuši, izveidot **ES talantu fondu — ES mēroga platformu, kas atvieglo** tādu trešo valstu darba meklētāju **darbā pieņemšanu starptautiskā mērogā**, kuri dzīvo ārpus ES un kuriem ir prasmes, kas vajadzīgas, lai strādātu profesijās, kurās ES trūkst darbaspēka **visos prasmju līmeņos**.
- **Padarīt Eiropu pievilcīgu labākajiem pētniekiem visā pasaulē**, nepieļaujot un novēršot intelektuālā darbaspēka – gan no Eiropas, gan no starptautisko pētnieku vidus – aizplūšanu no ES:
 - ar Marijas Sklodovskas-Kirī vārdā nosauktās rīcības **“MSCA Choose Europe”** palīdzību **piedāvājot izcilus zinātniskā darba un nodarbinātības apstākļus un karjeras iespējas**, jo īpaši pievēršoties nestabilitātes novēršanai pētniecības karjeras sākumposmā. Izmēģinājuma projekts tiks sākts 2025. gadā. Pretendenti varēs piesaistīt *MSCA* dotācijas konkursiem, kuru rezultātā pēc projekta beigām tiks piedāvāti ilgtermiņa amati universitātēs un pētniecības iestādēs;
 - atbalstot **jaunās pētnieku karjeras attīstības sistēmas**⁴² un Eiropas Pētnieku hartas īstenošanu, kas ir īpaši svarīgi, lai noturētu pētniekus Eiropā un veicinātu zinātnieku diasporas atgriešanos.

⁴² Priekšlikums Padomes ieteikumiem par EPT politikas programmu 2025.–2027. gadam.

- **Padarīt Eiropas izglītības un apmācības sistēmas pievilcīgas izciliem studentiem.**
 - Komisija ierosina jaunu mērķrādītāju: **līdz 2030. gadam to izglītojamo skaitam gadā, kuri no trešām valstīm ierodas Eiropas Savienībā studēt un iegūt grādu terciārā līmenī, vajadzētu būt vismaz 350 000⁴³.**
 - Izmēģināt virtuālus studiju gadatirgus, kas jo īpaši veltīti *STEM* un citām stratēģiskām disciplīnām, un organizēt popularizēšanas pasākumus klātienē ar saukli “**Studē Eiropā!**”, lai ar *Erasmus Mundus* un programmas “**Digitālā Eiropa**” stipendiju stimuliem un ar **Eiropas universitāšu alianšu** atbalstu mudinātu studentus no trešo valstu vadošajām iestādēm studēt svarīgās disciplīnās Eiropā.
- **Veicināt kvalificētu trešo valstu valstspiederīgo piesaisti un integrāciju.**
 - Komisija šogad nāks klajā ar **Vīzu stratēģiju**, kurā būs iekļauti pasākumi, kas paredzēti, lai **atbalstītu labāko studentu, pētnieku un apmācītu darba ņēmēju ierašanos no trešām valstīm**, piemēram, labāk īstenojot Direktīvu par studentiem un pētniekiem⁴⁴ un Direktīvu par zilo karti. Ir vajadzīgs arī spēcīgāks atbalsts dalībvalstīm un to konsulātiem, lai nodrošinātu ilgtermiņa vīzu un uzturēšanās atļauju savlaicīgu izsniegšanu. ES finansējums veicinās labāku koordināciju starp migrācijas un izglītības iestādēm.
 - Svarīgs faktors talantu piesaistīšanai ir piemērotu apstākļu radišana Eiropā viņu integrācijai un ģimenes dzīves atbalstīšanai. Komisija vēlāk šogad pārskatīs **ES Rīcības plānu integrācijai un iekļaušanai** un pētīs veidus, kā labāk atbalstīt integrācijas un ģimenes atkalapvienošanās pasākumus, jo īpaši attiecībā uz kvalificētiem darba ņēmējiem un pētniekiem.
 - Darbā pieņemšanai vajadzīgās apmācības programmām ir izšķiroša nozīme, lai risinātu darbaspēka vajadzības Eiropā un veicinātu prasmju attīstību partnervalstīs. Šādas programmas tiek izstrādātas **talantu partnerību** ietvaros, un tās būtu jāturpina izstrādāt kā daļu no **daudzfunkcionāliem juridiskās vārtejas punktiem** (*Multipurpose Legal Gateway Offices*), kas izveidoti kopā ar ieinteresētajām dalībvalstīm, lai sniegtu papildu atbalstu darba devējiem vajadzīgo prasmju atrašanā, jo īpaši tādās kopīgu interešu nozarēs kā būvniecība, aprūpe, IKT, transports, bioekonomika, tūrisms, lauksaimniecība vai kultūra. Šādu programmu pamatā vajadzētu būt publiskā un privātā sektora partnerībai, un tām vajadzētu būt savstarpēji izdevīgām gan ES, gan partnervalstīm. Šajā ziņā īpašas iespējas piedāvā gaidāmais Jaunais Vidusjūras reģiona pakts.

⁴³ ES līmeņa mērķrādītājs 2030. gadam attiecas uz mobilo terciārās izglītības absolventu skaitu no trešām valstīm. 2022. gadā bija 248 827 absolventi (jaunākie pieejamie dati), kas nozīmē, ka 2030. gada ES līmeņa mērķrādītāja sasniegšanai izglītojamo skaits līdz 2030. gadam ir jāpalielina par aptuveni 41 %. Lineārā prognoze liecina, ka 2030. gadā būs aptuveni 328 000 absolventu, kas nozīmē, ka, lai sasniegtu 2030. gada ES līmeņa mērķrādītāju, šis skaits ir jāpalielina par aptuveni 7 % salīdzinājumā ar lineāro virzību.

⁴⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2016/801 (2016. gada 11. maijs) par nosacījumiem attiecībā uz trešo valstu valstspiederīgo ieceļošanu un uzturēšanos pētniecības, studiju, stažēšanās, brīvprātīga darba, skolēnu apmaiņas programmu vai izglītības projektu un viesaukles darba nolūkā (pārstrādāta redakcija).

Galvenie mērķuzdevumi

ES talantu fonda IT platformas darbības uzsākšana

Marijas Sklodovskas-Kirī vārdā nosauktās rīcības “MSCA Choose Europe” izmēģinājuma projekts [2025. gada 4. ceturksnis]

Jauna Vīzu stratēģija [2025. gada 4. ceturksnis]

Daudzfunkcionālu juridiskās vārtejas punktu izveide [2026. gads]

4. Ieguldījums izglītībā un prasmēs — publisko un privāto investīciju mobilizēšana

Izglītība un prasmes nav izmaksas, bet ieguldījums, kas dod daudzkārtēju labumu. Investīcijas labi izglītotā sabiedrībā un darbaspēkā ļauj cilvēkiem piekļūt kvalitatīvām darbvietām un saglabāt tās. Tas ir arī ieguldījums ES konkurētspējā un sagatavotībā, spēcīgākā ekonomiskā un iekļaujošā izaugsmē un noturībā, sociālajā un teritoriālajā kohēzijā un galu galā Eiropas sociālā modeļa stiprināšanā un Eiropas vērtību un demokrātijas aizsardzībā.

Pašreizējā septiņu gadu budžetā (2021–2027) investīcijas izglītībā un prasmēs ir piešķirtas, izmantojot tādas programmas kā Eiropas Sociālais fonds Plus (ESF+), kas prasmes atbalsta ar 42 miljardiem EUR, Atveseļošanas un noturības mehānisms (67,7 miljardi EUR gan investīcijām cilvēkkapitālā, gan infrastruktūrā), Eiropas Reģionālās attīstības fonds (8,7 miljardi EUR), “Erasmus+” (26,1 miljards EUR), Taisnīgas pārkārtošanās fonds (2,3 miljardi EUR) un *InvestEU* (piesaistīts vairāk nekā 1 miljards EUR). Ir svarīgi, lai dalībvalstis izmantotu 2021.–2027. gada kohēzijas politikas programmu vidusposma pārskatīšanu nolūkā pastiprināt savas investīcijas izglītībā un prasmēs, atbalstot vērienīgas reformas Prasmju savienības īstenošanai.

Turpmākais ES finansējums turpinās atbalstīt investīcijas izglītībā un prasmēs ES līmenī. Izmantojot paraugpraksi, izmēģinājuma projektus un ES līmenī gūto pieredzi, kā arī uzlabojot koordināciju ar Eiropas politikas prioritātēm, tiks maksimāli palielināta Eiropas konkurētspējai kritiski svarīgās nozarēs veikto ieguldījumu pievienotā vērtība.

ES budžets ir tikai daļa no risinājuma. Ņemot vērā uzdevuma mērogu un pozitīvo ietekmi uz konkurētspēju, labklājību un noturību, papildus ES fondiem ir ļoti svarīgi piesaistīt gan publiskā, gan privātā sektora finansējumu un iniciatīvas.

2022. gadā vispārējās valdības izdevumi visos izglītības līmeņos bija 4,7 % no IKP (ES vidējais rādītājs). 0,1 % no IKP tika tērēti pieaugušo izglītībai.

Dalībvalstīm un privātajam sektoram ir vairāk jāiegulda izglītībā, apmācībā, prasmju pilnveidē un pārkvalifikācijā.

Galvenie mērķuzdevumi ES, valstu, reģionālā un vietējā līmenī

- Pilnībā izmantot *InvestEU* sniegtās iespējas un sadarbībā ar Eiropas Investīciju bankas grupu izveidot jaunu kopīgu **platformu “EU Invest in Talent”**, kas ir atvērta visām starptautiskajām finanšu iestādēm un valsts attīstību veicinošām bankām, apvienojot ES finansējumu un aizdevumus no galvenajiem investoriem, lai veicinātu investīcijas visos izglītības līmeņos Eiropā, kā arī palielinot finansējumu un ietekmi. Platformas ietvaros **koordinēt privātā sektora iniciatīvas un palielināt privātā sektora investīcijas** apmācībā, prasmju pilnveidē

un pārkvalifikācijā galvenajās rūpniecības ekosistēmās, stiprinot Prasmju pilnveides paktu, ES prasmju akadēmijas un izveidojot transnacionālas universitāšu un uzņēmumu partnerības. Profesionālās izglītības izcilības centri un Eiropas universitāšu alianses arī ir lieliski instrumenti, kas stimulē privātā sektora investīcijas uz nākotni vērstu prasmju attīstīšanā.

- **Mudināt dalībvalstis izmantot** pārskatītajā ekonomikas pārvaldības sistēmā nesen ieviesto **iespēju pagarināt korekcijas virzienu**, lai iekļautu izaugsmi veicinošas reformas un investīcijas izglītībā, apmācībā, prasmju pilnveides un pārkvalifikācijas reformās, kas palīdz palielināt produktivitāti un dalību darba tirgū.
- **Turpināt un pastiprināt darbu pie sociālajiem ieguldījumiem**, tostarp ar Sociālā investīciju centra⁴⁵ starpniecību, veicinot savstarpēju mācīšanos, kā arī tehnisko atbalstu dalībvalstīm, lai tās varētu īstenot sociālās, darba tirgus un prasmju reformas un investīcijas un uzlabot spēju izmērīt savu sociālo un ekonomisko atdevi no produktivitātes un fiskālās ilgtspējas.
- **Izpētīt paraugpraksi, kā vēl vairāk atbalstīt kvalitatīvas darbvietas** un veicināt darbaspēka pārkvalifikāciju, izmantojot publisko iepirkumu.
- Ar Mācību laboratorijas investēšanai kvalitatīvā izglītībā un apmācībā⁴⁶ atbalstu **izvērtēt, cik kvalitatīvas un relevantas ir investīcijas izglītībā un apmācībā.**
- **Mudināt dalībvalstis pienācīgi izmantot** ESF+ piedāvātās izglītības un apmācības finansēšanas iespējas.

5. Pārvaldība

Prasmju savienības īstenošanai būs vajadzīgi vērienīgāki mērķi, kolektīva atbildība un līdzatbildība, prognozēšana, koordinēta vadība, investīcijas un efektīva reformu īstenošana vairākos līmeņos. Šajā nolūkā Prasmju savienība balstīsies uz spēcīgu struktūru un pārvaldību, īstenojot prioritāti attīstīt spēcīgu cilvēkkapitālu kā horizontālu veicinātāju ES konkurētspējas un sagatavotības prioritāšu atbalstam. Šajā sakarā Prasmju savienība tiks saskaņota ar **jauno** konkurētspējas **vadības mehānismu**, kā izklāstīts Konkurētspējas kompasā, un tas ļaus ātri un efektīvi integrēt ar prasmēm saistītos jautājumus, tostarp konkrētās nozarēs, kas atzītas par kritiski svarīgām Eiropas konkurētspējai.

Prasmju savienības pārvaldība, kas pilnībā jāīsteno pēc iespējas ātrāk, balstīsies uz spēcīgu, savlaicīgu un atbildīgu, saskaņotu un koordinētu prasmju un izglītības informācijas platformu — **Eiropas Prasmju novērošanas centru**. Lai vienkāršotu un konsolidētu uz informāciju balstītu un dinamisku politikas veidošanas procesu šajā jomā, Prasmju savienības pamatā būs cieša sadarbība starp visām attiecīgajām ieinteresētajām personām, jo īpaši sociālajiem partneriem, privāto sektoru un izglītības un apmācības iestādēm, ko nodrošinās **Eiropas Augsta līmeņa padome prasmju jautājumos**.

Eiropas konkurētspējas nodrošināšanai ir vajadzīgi tādi pamatelementi kā cilvēkkapitāls, izglītība un prasmes, tādēļ **Eiropas pusgada ciklā** Komisija plāno nākt klajā ar **jaunu ieteikumu ES 27 valstīm par izglītību un prasmēm**. Ieteikuma pamatā būtu novērošanas centra un augsta līmeņa padomes ieguldījums, kas virzīs dalībvalstis un visus attiecīgos dalībniekus cilvēkkapitāla,

⁴⁵ Sk. Padomes secinājumus par darba tirgus, prasmju un sociālās politikas lomu noturīgām ekonomikām (11066/24) un Brīvprātīgos pamatprincipus ES dalībvalstīm, lai izvērtētu reformu un sociālo investīciju darba tirgus, prasmju un sociālās politikas jomās ekonomisko ietekmi (10779/24).

⁴⁶ [Mācību laboratorija ieguldījumiem kvalitatīvā izglītībā un apmācībā.](#)

izglītības un prasmju jomā un palīdzēs nodrošināt, ka gan publiskā, gan privātā sektora reformas un investīcijas stratēģiskā un efektīvā veidā apmierina visakūtākās vajadzības.

Turpmāk ir izklāstīti Prasmju savienības pārvaldības galvenie elementi.

★ **Nepieciešamo datu nodrošināšana uz informāciju balstītai politikai – Eiropas Prasmju novērošanas centrs**

Savlaicīga un precīza prasmju apzināšana ir būtiska, lai nodrošinātu uz informāciju balstītu rīcībpolitiku un efektīvu finansējumu. Izmantojot jaunizveidoto Eiropas Prasmju novērošanas centru, Komisija sniegs stratēģiskus datus un prognozes par (pašreizējām un nākotnē) vajadzīgajām prasmēm, prasmju izmantošanu un vajadzībām konkrētās nozarēs un reģionos, kā arī par izglītības un apmācības sistēmu sniegumu. Šāda savlaicīga datu paziņošana ļaus sagatavot agrīnus brīdinājumus par prasmju trūkumu ES kritiski svarīgās vai stratēģiskās nozarēs.

Komisija⁴³ veic pasākumus, lai uzlabotu prasmju apzināšanu un datu vākšanu ciešā sadarbībā ar *Eurostat* un attiecīgajiem ES novērošanas centriem un aģentūrām⁴⁷ (*Eurofound*, Eiropas Darba iestādi un *Cedefop*), kas vāc bagātīgu datu klāstu, to vidū ikgadējo ziņojumu par darbaspēka trūkumu un pārpalikumu un tiešsaistē izsludinātu vakanču analīzes rīks (*Skills Online Vacancy Analysis Tool*), kas dod teju reāllaika informāciju un prasmju prognozes. Citi attiecīgie datu avoti ir nozaru prasmju apzināšana, kas veikta, izmantojot Prasmju pilnveides paktu un nozaru prasmju alianses, Eiropas absolventu izsekošanu, Izglītības un apmācības pārskatu, Eiropas augstākās izglītības nozares novērošanas centru, Pētniecības un inovācijas karjeras novērošanas centru (*ReICO*), Eiropas Prasmju datu telpu un *Eurydice* tīklu.

Eiropas Prasmju novērošanas centrs kā vienas pieturas aģentūra centralizēs visus šos detalizētos, reāllaika un salīdzināmos datus, sniedzot nepieciešamo ieguldījumu Augsta līmeņa padomē prasmju jautājumos un papildinot Eiropas pusgada darbu.

★ **Pārmaiņu virzīšana — Eiropas Augsta līmeņa padome prasmju jautājumos**

Pamatojoties uz Eiropas Prasmju novērošanas centra konstatējumiem un lai atbalstītu darbu politiskā līmenī, Komisija izveidos *ad hoc* **Eiropas Augsta līmeņa padomi prasmju jautājumos**. Eiropas Augsta līmeņa padome prasmju jautājumos, kuru vada Eiropas Komisija un kurā darbojas galvenās ieinteresētās personas, to vidū uzņēmumu vadītāji, izglītības un apmācības nodrošinātāji un sociālie partneri, sniegs ES politikas veidotājiem visaptverošu starpnozaru ieskatu un norādījumus par prasmēm, nodrošinot saskaņotu redzējumu un nosakot, kāda pārliecinoša rīcība ir vajadzīga cilvēkkapitāla stiprināšanai, pamatojoties uz Eiropas Prasmju novērošanas centra konstatējumiem.

Padome atbalstīs Komisijas darbu saistībā ar ieteikumu ES 27 valstīm par cilvēkkapitālu un konkrētām valstīm adresētajiem ieteikumiem. Attiecīgā gadījumā tā ņems vērā Digitālās desmitgades padomes ieteikumus par digitālajām pamatprasmēm, kā arī citu attiecīgo struktūru ieteikumus. Pulcējot galvenās attiecīgās ieinteresētās personas, padome veicinās ātru rīcību uz vietas, vienlaikus diskusijas un apspriešanās ar dažādām struktūrām un iestādēm ES un valstu līmenī padarot vienkāršākās un saīsinot tām nepieciešamo laiku. Padomei būs dinamiska un

⁴⁷ Pašlaik tiek veidota vienota datu platforma (*data lakehouse*), kurā tiks apvienoti visu aģentūru dati; šo izveidi koordinē *Eurofound*. Datu platforma ir izmēģinājuma posmā, un pašlaik darbs ir vērsts uz to, lai apvienotu datus par prasmēm.

elastīga struktūra, kas spēs ātri reaģēt uz mainīgo situāciju ES nozaru prasmju vidē un sasauks attiecīgo ieinteresēto personu sanāksmi atkarībā no dažādiem steidzami risināmiem jautājumiem.

★ **Ceļā uz īpašu ES 27 valstīm paredzētu ieteikumu par cilvēkkapitālu – izglītība un prasmes Eiropas pusgadā**

Prasmes ir galvenie ilgtspējīgas konkurētspējas veicinātāji. Tāpēc Prasmju savienība tiks nostiprināta konkurētspējas vadības mehānismā, kas ietvers konkurētspējas koordinācijas rīku un racionalizēto Eiropas pusgadu.

Sociālās konverģences sistēmas ieviešana Eiropas pusgadā⁴⁸ 2024. gadā pievērša lielāku uzmanību sociālajai nelīdzsvarotībai un augšupējas sociālās konverģences riskiem. Sociālās konverģences sistēmu var papildināt ar vēl labāk pielāgotu analīzi un konsultācijām par dalībvalstu cilvēkkapitāla politiku, lai jēgpilni uzlabotu un atjauninātu rezultātu uzraudzību un analīzi nodarbinātības, sociālās politikas, izglītības un prasmju jomā. Komisija plāno ieviest horizontālu ES 27 valstīm paredzētu ieteikumu par cilvēkkapitālu visām dalībvalstīm, kura pamatā ir Eiropas Prasmju novērošanas centra konstatējumi un Eiropas Komisijas analīze, ko atbalsta Eiropas Augsta līmeņa padome prasmju jautājumos.

ES 27 valstīm paredzētajā ieteikumā īpaša uzmanība būtu jāpievērš izglītības un prasmju strukturālajiem jautājumiem, kā arī jomu saistībai ar strauji mainīgo darba tirgu un konkurētspēju. Tā mērķis ir sniegt ieguldījumu darba kārtības noteikšanā jautājumos, kas saistīti ar cilvēkkapitālu ES kopumā, kā arī dot artavu attiecīgajās politikas debatēs Padomē un sniegt informāciju augstākā līmeņa trīspusējā sociālo lietu sanāksmē. Tam būtu jāpapildina pārējie Eiropas pusgada elementi, tostarp it īpaši vienotais nodarbinātības ziņojums un nodarbinātības pamatnostādnes, un tas tiks ņemts vērā valstu ziņojumos un konkrētām valstīm adresētajos ieteikumos.

Iestāžu līmenī Komisija virzīs ciešāku sadarbību un stiprinās saiknes, lai nodrošinātu saskaņotību starp dažādajiem Eiropas pusgada elementiem un veicinātu ciešāku sadarbību starp attiecīgajiem Padomes sastāviem, jo īpaši izglītības, nodarbinātības un ekonomikas ministrijām, nolūkā risināt prasmju problēmu cilvēkkapitāla jomā ES un valstu līmenī, izmantojot visas valdības pieeju.

Politikas īstenošanas līmenī prasmju savienības pārvaldībā varētu cieši integrēt vienkāršotu Eiropas izglītības telpas pārvaldības struktūru, lai ar efektīvu sadarbību starp dažādām iestādēm panāktu sistēmiskas pārmaiņas, kas vajadzīgas lielākai ietekmei. Spēcīgas un elastīgas pārvaldības struktūras pastiprinātu atbalstu dalībvalstīm uz pierādījumiem balstītu reformu īstenošanā. 2025. gada pirmajā pusē Komisija publicēs izvērtējuma ziņojumu par Eiropas izglītības telpu, kas tiks izmantots Padomes veiktajā pārskatīšanā.

6. Nobeigums un tālākā virzība

ES Konkurētspējas kompasā ir uzsvērts, ka Eiropas konkurētspējas un sagatavotības nākotnei pamatā ir tās iedzīvotāji, kuru prasmes ir veicinošs nosacījums. Prasmju savienība ierosina jaunu pieeju, kurā apvienota izglītības, apmācības un nodarbinātības politika un kura balstās uz kopīgu redzējumu par konkurētspēju. Tā izvirza četrus rīcības virzienus prasmju jomā, kas veicinās inovāciju, dekarbonizāciju, sagatavotību, demokrātiju un sociālo taisnīgumu.

⁴⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2024/1263 (2024. gada 29. aprīlis) par ekonomikas politikas efektīvu koordināciju un budžeta daudzpusēju uzraudzību un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97.

Prasmju savienība noteiks Komisijas darbu visā šajā pilnvaru termiņā. Šis ir vērienīgs uzdevums, un to var paveikt tikai tad, ja visi dalībnieki, to vidū dalībvalstis, sociālie partneri, uzņēmēji, universitātes un skolas, uzņemas kolektīvu atbildību un izvērš visas valdības pieeju, pievēršoties gan prasmju piedāvājumam, gan pieprasījumam (tostarp prasmju attīstīšanai, atzīšanai, saiknei ar darba apstākļiem, demogrāfiju, uzņēmumu praksi).

Vienīgais veids, kā virzīties uz priekšu, kā tas skaidri noteikts Prasmju savienībā – pilnīga apņemšanās, kuras pamatā ir spēcīgs īstenošanas mehānisms un pārvaldība, kas balstīta uz saskaņotu un racionālu konkurētspējas vadības mehānismu, kura mērķis ir sniegt informācijas bāzi, pieņemot lēmumus par investīcijām un reformām ES un valstu līmenī un kurš ietvers konkurētspējas koordinācijas instrumentu un racionalizētu Eiropas pusgadu, ko atbalstīs ES un valstu fondi, pastiprinot publiskā un privātā sektora partnerību lomu. Tā pamatā būs spēcīgs īstenošanas mehānisms un pārvaldība Eiropas pusgada ietvaros, ko atbalstīs ES un valstu fondi, pastiprinot publiskā un privātā sektora partnerību lomu. Komisija aicina Eiropas Parlamentu, Eiropadomi, Padomi un sociālos partnerus apstiprināt Prasmju savienību un aktīvi sniegt ieguldījumu tajā ietvertu iniciatīvu īstenošanā.